Regionaal Risicoprofiel 2022-2025

Veiligheidsregio Fryslân

Bijlage

d. Capaciteitenanalyse

Copyright© Veiligheidsregio Fryslân
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevens-bestanden of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Capaciteitenanalyse

Regionaal Risicoprofiel

Veiligheidsregio Fryslân

2021

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Inhoud

1 Inleiding 4

2 Natuurlijke omgeving 5

2.1 Scenario overzicht 5

2.2 Capaciteiteninventarisatie Natuurlijke omgeving 5

2.2.1 Overstromingen 5

2.2.2 Natuurbrand 6

2.2.3 Koudegolf 6

2.2.4 Hittegolf 6

3 Gebouwde Omgeving 8

3.1 Scenario overzicht 8

3.2 Capaciteiteninventarisatie Gebouwde omgeving 8

3.2.1 Brand in kwetsbaar object 8

3.2.2 Brand bij evenement in gebouw 8

3.2.3 Brand in dichte binnenstad 8

4 Technologische Omgeving 10

4.1 Scenario overzicht 10

4.2 Capaciteiteninventarisatie Technologische omgeving 10

4.2.1 Explosie stationaire inrichting 10

4.2.2 Toxisch incident inrichting 10

4.2.3 Vervuiling Waddenzee 11

5 Vitale infrastructuur en voorzieningen 11

5.1 Scenario overzicht 11

5.2 Capaciteiteninventarisatie Vitale infrastructuur en voorzieningen 11

5.2.1 Uitval gasvoorziening 11

5.2.2 Uitval elektriciteitsvoorziening 12

5.2.3 Verontreiniging drinkwater 12

5.2.4 Uitval waterzuivering 12

5.2.5 Uitval spraak- en datavoorziening 13

6 Verkeer en vervoer 14

6.1 Scenario overzicht 14

6.2 Capaciteiteninventarisatie Verkeer en Vervoer 14

6.2.1 Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein 14

6.2.2. Incident waterrecreatie - op groot water 14

6.2.3. Incident beroepsvaart 14

6.2.4. Incident op natuurijs 15

6.2.5 Incident wegverkeer 15

7 Gezondheid 16

7.1 Scenario overzicht 16
7.2 Capaciteiteninventarisatie Gezondheid 16
7.2.1 Besmettingsgevaar 16
7.2.2. Dierziekten 16
7.2.3. Ziektegolf 16
8 Sociaal maatschappelijke omgeving 17
8.1. Scenario overzicht 17
8.2. Capaciteiteninventarisatie Sociaal maatschappelijke omgeving 17
8.2.1. Paniek groot evenement 17
8.2.2. Rellen rondom demonstraties of manifestaties 17
8.2.3. Terreur aanslag 17
8.2.4. Persoon met verward gedrag 18
9 Conclusie 19

1 Inleiding

In de volgende hoofdstukken wordt thematisch een ingegaan op de capaciteitenanalyse behorend bij de scenario's dit onderdeel uitmaken van het regionaal risicoprofiel.
Het voorliggende document is in die zin een direct gekoppeld aan de risico analyse waar thematisch invulling wordt gegeven aan de scenario's die als relevant worden beschouwd voor het risicoprofiel.

De capaciteiten analyse wordt, net als alle andere documenten van het Regionaal Risicoprofiel ingekleed langs de 7 thema's;

- Natuurlijke omgeving
- Gebouwde omgeving
- Technologische omgeving
- Vitale infrastructuur en voorzieningen
- Verkeer en vervoer
- Gezondheid
- Sociaal-maatschappelijke omgeving

Binnen deze thema's wordt per scenario een beeld geschetst waaruit blijkt of de capaciteit voldoende is of niet en wat daar eventueel aan moet worden gedaan om deze wel op het minimale niveau te krijgen. Bij het bepalen van de capaciteiten wordt ingezoomd op welke repressieve capaciteit voorhanden is en wat er aan 'de voorkant' aan gedaan kan worden. Bij dit laatste moet gedacht worden aan voorbereiding op [planvorming] en voorkoming van [advisering/risicobeheersing]. In de conclusie wordt tot slot een overzicht gegeven van alle capaciteiten.

2 Natuurlijke omgeving

2.1 Scenario overzicht

Ten behoeve van de capaciteiten analyse zijn de volgende scenario's meegenomen.

- Overstroming vanuit zee – dijkdoorbraak vaste land
- Overstroming vanuit zee – dijkdoorbraak Waddeneiland
- Overstroming vanuit zee – defecte sluis Harlingen
- Overstroming polder – bezwijken polderdijk
- Natuurbrand
- Koudegolf
- Hittegolf

2.2 Capaciteiteninventarisatie Natuurlijke omgeving

2.2.1 Overstromingen

Het water leidt voorafgaand, tijdens en geruime tijd na de verschillende overstromingen voor de hulpverlening tot de nodige problemen. Mensen die het gebied willen verlaten zullen opstoppingen veroorzaken. Tevens is de verwachting dat als gevolg van een van de overstromingen gebieden zullen overstromen tot een waterdiepte van meer dan 1 meter. Voertuigen van de reddingsdiensten kunnen in maximaal 20 centimeter waterdiepte rijden. Specialistisch defensiematerieel kan waterdiepten aan van maximaal 70 centimeter.

Evacuatie van personen (voorafgaand aan de daadwerkelijke overstroming) zal aanvankelijk de hoogste prioriteit hebben. Ook is de zorg voor achterblijvers en zorg voor evacués een belangrijk aandachtspunt in de hulpverlening. Tot slot zal worden gepoogd de dijkring te herstellen en het water de regio uit te spuien. Dit is echter complex en zal niet snel gerealiseerd kunnen worden.

Voorkomen en beperken

Op gebied van proactie en preventie zijn er voldoende capaciteiten aanwezig om beheersmaatregelen in kader van waterveiligheid bij initiatieven mee te laten wegen:

- Op 1 januari 2022 wordt de Omgevingswet verwacht. Door deze wet wordt bij initiatieven op een integrale manier gekeken naar allerlei vormen van omgevingsveiligheid. Het regionaal risicoprofiel is tevens voor de advisering een belangrijke bron. Hierdoor wordt ook het onderwerp 'waterveiligheid' bij initiatieven meegenomen;
- Sinds 1 januari 2017 gelden nieuwe veiligheidsnormen voor dijken, dammen en duinen. De nieuwe normen worden opgenomen in de Omgevingswet;
- Bij de vormgeving van bestemmingsplannen moet een watertoets worden uitgevoerd. Overstromingsrisico's vormen een onderdeel van deze toets.

Beheersmaatregelen die reeds in gang gezet zijn:

- Eens in de twaalf jaar worden waterkeringen beoordeeld door waterschappen en Rijkswaterstaat;
- In een Hoogwaterbeschermingsprogramma voeren waterschappen en Rijkswaterstaat dijkversterkingen uit;
- Het Delta programma wordt uitgevoerd, waarmee de overheid Nederland nu en in de toekomst tegen overstromingen beschermt.

Bestrijden
De operationele capaciteit voor deze scenario's is over het algemeen niet voldoende. Om een dergelijk scenario te kunnen bestrijden is bovenregionale ondersteuning noodzakelijk. Uit enkele grootschalige wateroefeningen komen de laatste jaren de knelpunten als opvang en evacuatie naar voren. Wel zijn er tal van processen en werkzaamheden om voorbereid te zijn op het daadwerkelijk bieden van hulp. Hieronder vallen onder meer een draaiboek Hoogwater en het bestrijdingsplan peilbeheer en kaden van Wetterskip Fryslân.

Om dit te verbeteren is aandacht noodzakelijk voor:
1. Bevolkingszorg
2. Risicocommunicatie
3. Samenwerking met ketenpartners en naburige Veiligheidsregio's

2.2.2 Natuurbrand
Voorkomen en beperken
In het kader van natuurbranden is voor Fryslân een Risico Index Natuurbranden (RIN) opgesteld. Hierin zijn alle risico's op lokaal niveau in beeld gebracht. In de laatste jaren zijn er diverse trajecten doorlopen in het kader van de gebiedsgerichte aanpak, hierin trekken Natuurbeheerders, Brandweer en andere partners met elkaar op om maatregelen te treffen in de natuurgebieden. Onder andere wordt er samenwerking gezocht met loonwerkers en agrariërs om te ondersteunen in de bestrijding. In het kader van risicocommunicatie is vanuit de veiligheidsregio ook aandacht voor dit scenario.

In het kader van risicobeheersing zijn nog meer mogelijkheden (o.a. bevorderen zelfredzaamheid). Hiervoor liggen ook verantwoordelijkheden echter bij andere partners, zoals natuurbeheerders.

Bestrijden
Het scenario is voor de brandweer en andere hulpdiensten niet op te lossen met de standaard capaciteit en middelen die ze nu tot kun beschikking hebben. De hoge opkomsttijd, beperkte bluswatervoorzieningen, beperkte bereikbaarheid en ontoegankelijkheid van gebieden, de soort vegetatie en de aanwezigheid van recreanten en kwetsbare objecten in de gebieden zijn aandachtspunten in het kader van dit risico. De specifieke knelpunten op deze aspecten zijn gebiedsgericht in de RIN Fryslân opgenomen. Inmiddels wordt natuurbrandbeheersing/bestrijding binnen Fryslân steeds meer gezien als een specialisme.

2.2.3 Koudegolf

Voorkomen/beperken
Het ROAZ (regionaal overleg acute zorg) maakt jaarlijks plannen voor de besteding van gelden voor uitkomsten van risicoanalyses. Aan de hand hiervan spelen ook eigen voorbereiding van de zorginstellingen een belangrijke rol in de aansluiting op een gezamenlijke ketenzorg.

Daarnaast is landelijk inmiddels het zogenaamde weeralarm ingevoerd waardoor burgers en bedrijven op de hoogte gesteld kunnen worden van naderend zwaar weer. Hiermee wordt getracht problemen op de weg en in het OV zo veel mogelijk te beperken. In aanvulling hierop geeft de veiligheidsregio uitvoering aan door het RIVM voorgestelde protocollen bij extreem weer, waaronder voorlichting van bewoners en bedrijven.

Bestrijden
Voor de regio specifiek geldt dat door toedoen van het winterweer vertragingen kunnen ontstaan op spoedritten. Daarnaast komt het ook voor dat de begaanbaarheid van bepaalde uitrukposten onder komt te liggen.

2.2.4 Hittegolf
Voorkomen/ beperken
Vanuit het RIVM wordt landelijk uitvoering gegeven aan het voorlichten van mensen, hierbij is speciale aandacht voor de kwetsbare groepen zoals ouderen en jongeren. De Friese hulpdiensten geven hier gedurende de zomermaanden zelf ook uitvoering aan.
Landelijk wordt daarnaast ingezet op het opstellen van protocollen voor zorginstellingen, waardoor uniform opgetreden wordt gedurende of in aanloop naar warme periodes. Een voorbeeld hiervan is de toolkit voor hitte van het RIVM. In deze toolkit worden een aantal hulpmiddelen voor gemeenten landelijk aangeboden.

Bestrijden

De benodigde operationele capaciteit voor dit incidenttype is met de basiszorg op te vangen, omdat het zich niet op één moment en locatie clustert. Wel vergt dit scenario extra inzet op het gebied van (risico)communicatie. In het kader van dit scenario is een nationaal hitteplan opgesteld en door de GGD Fryslân is er een regionaal hitteplan vastgesteld. De coördinatie van dit scenario wordt voor een groot deel landelijk geregeld. Wat (extra) aandacht verdient is de mogelijkheid van het optreden van domino-effecten bij vitale infrastructuur (bijvoorbeeld energiecentrales). Ook de eventuele effecten van de verdere vergrijzing van de regio is een aandachtspunt; immers ouderen vormen een kwetsbare groep bij extreme hitte.

3 Gebouwde Omgeving

3.1 Scenario overzicht

Ten behoeve van de capaciteiten analyse zijn de volgende scenario's meegenomen.

- Brand in kwetsbaar object
- Brand bij evenement in gebouw
- Brand in dichte binnenstad

3.2 Capaciteiteninventarisatie Gebouwde omgeving

3.2.1 Brand in kwetsbaar object

Voorkomen/ beperken

Er wordt door de Veiligheidsregio een op een aantal manieren invulling gegeven aan het bevorderen van de brandveiligheid in zorginstellingen. De Veiligheidsregio heeft een wettelijke taak ten aanzien van de advisering op dergelijke vergunningen.

Daarnaast voert de Veiligheidsregio vaak ook het wettelijk toezicht op de bouw en het gebruik uit namens veel van de Friese gemeenten.

De Veiligheidsregio zet ook in op een aantal projecten om de bewustwording ten aanzien van brand(gevaar) te vergroten. Enkele voorbeelden hiervan zijn het project Brandveilig Leven (BVL) en Geen noord bij Brand (GNBB).

Bestrijden

Met de huidige aanwezige operationele capaciteit is een scenario als hier beschreven handelbaar voor de hulpdiensten. Hierbij is het echter wel van belang dat het zorggebouw in een goede staat verkeerd, het bouw- en installatietechnisch aan de eisen voldoet en dat er een operationele BHV organisatie in het pand aanwezig is.

3.2.2 Brand bij evenement in gebouw

Voorkomen/ beperken

Er wordt door de Veiligheidsregio een op een aantal manieren invulling gegeven aan het bevorderen van de brandveiligheid. De Veiligheidsregio heeft een wettelijke taak ten aanzien van de advisering op dergelijke vergunningen.

Daarnaast voert de Veiligheidsregio vaak ook het wettelijk toezicht op de bouw en het gebruik uit namens de gemeente. In het kader van het aanvragen van evenementvergunningen adviseert Brandweer Fryslân het bevoegd gezag in het kader van de bestrijdbaarheid en zelfredzaamheid van het incident en de mensen die betrokken zijn bij een dergelijk incident. De adviestaak van de Brandweer zal de komende jaren worden voortgezet en zal worden ingezet worden op projecten als Brandveilig Leven.

Bestrijden

Het scenario kan voldoende worden bestreden mits het stadion of gebouw waar het plaatsvindt voldoet aan alle bouwtechnische en installatietechnische eisen en regelgeving.
Daarnaast bestaat voor het Abe Lenstrastadion een speciaal voor dit stadion geschreven incidentbestrijdingsplan.

3.2.3 Brand in dichte binnenstad

Voorkomen/ beperken

In het kader van risicobeheersing wordt veel gedaan om een dergelijk scenario te voorkomen (bijvoorbeeld t.a.v. vergunningsverlening bij bouw en gebruik). De veiligheidsregio heeft hiervoor ook een (wettelijke) adviesrol in het kader van risicobeheersing en operationele voorbereiding. Deze wettelijke taak zal de veiligheidsregio ook de komende jaren blijven uitvoeren. Deze adviestaak komt aan de orde in het beleidsplan van de Veiligheidsregio/ Brandweer Fryslân.

Bestrijden

Operationeel is een dergelijk scenario voldoende bestrijdbaar met de huidige operationele capaciteit. Hierbij dient een gebouw bouwkundig en installatietechnisch te voldoen aan de regelgeving. In het kader van operationele voorbereiding voor enkele gebouwen met een grootschalige publieksfunctie bereikbaarheidskaarten/ aanvalsplannen aanwezig. Daarnaast wordt er door Brandweer Fryslân aandacht besteed aan de dichte binnensteden in het kader van brandveilig leven. En krijgen de dichte binnensteden extra aandacht binnen het dekkingsplan van Brandweer Fryslân en de inzetvoorstellen van de brandweer.

4 Technologische Omgeving

4.1 Scenario overzicht

Ten behoeve van de capaciteiten analyse zijn de volgende scenario's meegenomen.

- Explosie bij een stationaire inrichting
- Toxisch incident inrichting
- Vervuiling Waddenzee

4.2 Capaciteiteninventarisatie Technologische omgeving

4.2.1 Explosie stationaire inrichting

Voorkomen/beperken

In Nederland wordt op verschillende manieren invulling gegeven aan het voorkomen van incidenten zoals beschreven in dit scenario. Op landelijk niveau wordt middels een zogenaamde safety deal invulling gegeven aan het beter beschermen van LPG tankwagens. Deze voertuigen krijgen een beschermende mantel die de in het voertuig aanwezige LPG beter beschermt tegen de gevolgen van een brand.
Daarnaast heeft de Veiligheidsregio een adviesbevoegdheid in het kader van Omgevingsvergunningen en ruimtelijke plannen. Op die manier kunnen aan zowel de kant van de risicobron als aan de kant van de omgeving veiligheidsmaatregelen worden voorgesteld om de veiligheid te verhogen. Tot slot wordt door het bevoegd gezag bij (gevaarlijke) bedrijven gecontroleerd om het naleven van de geldende vergunningen.
In het kader van de energietransitie wordt er zoveel mogelijk gedaan om nieuwe ontwikkelingen te volgen en mogelijk advies op te geven. Advies wordt gegeven in het kader van omgevingsveiligheid, maar ook ten behoeve van de bestrijdbaarheid.

Bestrijden

De capaciteiten van de brandweerorganisatie worden als voldoende beschouwd om een dergelijk incident veilig en adequaat te kunnen bestrijden.
Het bestrijden van dergelijke incidenten zal wel afhankelijk zijn van de locatie van het incident. Over het algemeen zijn inrichtingen waar dergelijke scenario's kunnen plaatsvinden gelegen op bedrijventerreinen. De eerste inzet (van buiten naar binnen geredeneerd) zal gericht zijn op het redden van personen alvorens kan worden gestart met het blussen van (secundaire) branden.

4.2.2 Toxisch incident inrichting

Voorkomen/beperken

In het kader van risicobeheersing vinden tal van activiteiten plaats om dergelijke rampen te voorkomen of de gevolgen hiervan te beperken. Zo adviseert Brandweer Fryslân op vergunningen en ruimtelijke plannen. In het kader van de vergunningen wordt onder andere gekeken naar de opslagmogelijkheden, de hoeveelheden van gevaarlijke stoffen en de preventieve en repressieve maatregelen. In het kader van ruimtelijke plannen wordt onder meer gekeken naar de mogelijkheden om bedrijven met gevaarlijke stoffen zoveel mogelijk gescheiden te houden. In deze adviezen staat het behalen van een zo veilig mogelijke situatie voorop.

Het bevoegd gezag voert daarnaast inspecties uit ten einde de veiligheid van bedrijven waar met gevaarlijke stoffen wordt gewerkt, te waarborgen.

In het kader van de energietransitie wordt er zoveel mogelijk gedaan om nieuwe ontwikkelingen te volgen en mogelijk advies op te geven. Advies wordt gegeven in het kader van omgevingsveiligheid, maar ook ten behoeve van de bestrijdbaarheid.

Bestrijden

De benodigde operationele capaciteit voor dit incidenttype is sterk afhankelijk van de locatie waar dit incident zich voordoet. In dichtbebouwd gebied in de directe nabijheid van kwetsbare objecten zal de capaciteit een knelpunt zijn. Wanneer dit scenario zich voordoet in gebieden waar veel mensen wonen of werken zal dit een grotere claim leggen op de inzet van de hulpdiensten.

Daarnaast beschikt de brandweer voor de meest risicovolle bedrijven over rampbestrijdingsplannen, bereikbaarheidskaarten en in enkele gevallen over specifieke aanvalsplannen. Deze set plannen en kaarten ondersteunen de hulpdiensten in hun voorbereiding op rampen en zware ongevallen.

4.2.3 Vervuiling Waddenzee

Voorkomen/beperken

In het kader van risicobeheersing zijn er weinig activiteiten wat betreft dit scenario vanuit de veiligheidsregio. Wel vindt er Waddenzeebreed afstemming plaats in het kader van risicobeheersing doormiddel van de Coördinatieregeling Waddenzee (CRW).

Rijkswaterstaat (RWS) is belast met de bestrijding van het incident. Bij slechte weersomstandigheden is deze bestrijding erg moeilijk uit te voeren. Bij normale weersomstandigheden wordt de beschikbare capaciteit als voldoende ingeschat.

Wat betreft de bevolkingszorg en communicatie ligt een grote opgave bij de gemeenten en de Veiligheidsregio.

Over de coördinatie van vrijwilligers zijn handreikingen en visiedocumenten ontwikkeld. Het schoonmaken van de platen is ook een probleem. Daarnaast zijn er geen specifieke afspraken over de rol van de hulpdiensten in de nazorgfase, waaronder de rol van de veiligheidsregio.

De samenwerking van organisaties bij de afhandeling van grote aantallen besmeurde vogels die op de kusten en oevers van de Nederlandse zoute wateren worden aangetroffen staat beschreven in de Samenwerkingsregeling Besmeurde vogels (2009).

Bestrijden

Wat betreft de operationele voorbereiding zijn al veel plannen en procedures aanwezig, o.a.:

- Handreiking omgang met spontane burgerinitiatieven Veiligheidsregio Fryslân (2021)
- Visiedocument spontane burgerinitiatieven Veiligheidsregio Fryslân (2021)
- Ramp en incidentbestrijdingsplannen aanwezig (ook geheel multidisciplinair) Specifiek calamiteitsbestrijdingsplan RWS
- Capaciteitennota RWS 2006-2010 aanwezig (op dit moment wordt er door RWS gewerkt aan een nieuwe capaciteitennota, deze wordt verwacht eind 2021).

5 Vitale infrastructuur en voorzieningen

5.1 Scenario overzicht

Ten behoeve van de capaciteiten analyse zijn de volgende scenario's meegenomen.

- Uitval gasvoorziening
- Uitval elektriciteitsvoorziening
- Verontreiniging drinkwater
- Uitval waterzuivering
- Uitval spraak- en datacommunicatie

5.2 Capaciteiteninventarisatie Vitale infrastructuur en voorzieningen

5.2.1 Uitval gasvoorziening

Voorkomen/ beperken

De landelijk en regionale netbeheerders dragen dagelijks zorg voor een goede staat van onderhoud van de gasvoorzieningen in de regio. Daarnaast beschikken ze over eigen calamiteitenplannen en een eigen opschalingsstructuur voor het geval er calamiteiten optreden. De veiligheidsregio onderhoudt contact met de vitale partners middels het opgezette netwerk Vitaal 2.0 in 3Noord.

Bestrijden
Daarnaast wordt jaarlijks overlegd en zo nodig/ mogelijk geoefend met partners op (onder andere) dit soort scenario's.

Wat betreft de operationele voorbereiding zijn al landelijke en regionale plannen en procedures aanwezig, o.a.:

- Beschermen-en herstelplangas (BH-G 2019). Het BH-G is een plan dat is ontwikkeld door het ministerie EZK. Dit plan is bedoeld om te gebruiken als handvat tijdens een (dreiging van een) aanzienlijke verslechtering van de gaslevering.
- Op regionaal niveau wordt er in 3Noord gewerkt aan een informatiekaart uitval Gas. De informatiekaart beschrijft de processen van de betrokken partners, de samenwerking met de crisisorganisatie en specifieke aandachtspunten.

5.2.2 Uitval elektriciteitsvoorziening

Voorkomen/beperken
De landelijk en regionale netbeheerders dragen dagelijks zorg voor een goede staat van onderhoud van de elektriciteitsvoorzieningen in de regio. Daarnaast beschikken ze over eigen calamiteitenplannen en een eigen opschalingsstructuur voor het geval er calamiteiten optreden. De veiligheidsregio onderhoudt contact met de vitale partners middels het opgezette netwerk Vitaal 2.0 in 3Noord.

Bestrijding
Daarnaast wordt jaarlijks overlegd en zo nodig/ mogelijk geoefend met partners op (onder andere) dit soort scenario's.

Wat betreft de operationele voorbereiding zijn al landelijke en regionale plannen en procedures aanwezig, o.a.:

- Het huidige Incidentbestrijdingsplan (IBP) Grootschalige Uitval Stroomvoorziening uit 2015 wordt herzien. Op regionaal niveau wordt er in 3Noord gewerkt aan een informatiekaart uitval stroom. De informatiekaart beschrijft de processen van de betrokken partners en de samenwerking met de crisisorganisatie.

5.2.3 Verontreiniging drinkwater

Voorkomen/ beperken
Vitens draagt dagelijks zorg voor een goede staat van onderhoud van de drinkwatervoorzieningen in de regio. Daarnaast beschikken ze over eigen calamiteitenplannen en een eigen opschalingsstructuur voor het geval er calamiteiten optreden. De veiligheidsregio onderhoudt contact met de vitale partners middels het opgezette netwerk Vitaal 2.0 in 3Noord.

Bestrijden
Daarnaast wordt jaarlijks overlegd en zo nodig/ mogelijk geoefend met partners op (onder andere) dit soort scenario's.

Wat betreft de operationele voorbereiding zijn al landelijke en regionale plannen en procedures aanwezig, o.a.:

- Op regionaal niveau wordt er in 3Noord gewerkt aan een informatiekaart uitval Drinkwater. De informatiekaart beschrijft de processen van de betrokken partners, de samenwerking met de crisisorganisatie en specifieke aandachtspunten.

5.2.4 Uitval waterzuivering

Voorkomen/ beperken
Het Wetterskip draagt dagelijks zorg voor een goede staat van onderhoud op de RWZI's in de regio. Daarnaast beschikt het Wetterskip over calamiteitenplannen en een eigen opschalingsstructuur voor het geval er calamiteiten

optreden.

Bestrijden
In het geval van een uitval van een rioolzuiveringsinstallatie zal een calamiteitencoördinator in het actiecentrum toezien op een snelle afhandeling van de benodigde acties om de uitval te verhelpen en de effecten voor de omgeving zoveel mogelijk te beperken.

5.2.5 Uitval spraak- en datavoorziening

Voorkomen/ beperken
In hoeverre hulpdiensten voorbereid zijn op uitval van data- en spraakcommunicatie door cyberaanvallen is moeilijk in te schatten, omdat cybercriminaliteit een relatief nieuw thema is. De Veiligheidsregio Fryslân heeft zeker aandacht voor dit thema, omdat dit vergaande gevolgen kan hebben voor de crisisorganisatie. De wereld van cybercrime is constant in ontwikkeling, dus zal ook de nodige aandacht blijven vergen. Hierdoor is de capaciteit van andere organisaties moeilijk in te schatten. Wel is met zekerheid aan te geven dat vitale systemen over het algemeen dubbel zijn uitgevoerd.

Bestrijden
Structureel wordt er overlegd met de partners en zijn er oefeningen geweest met het onderwerp uitval data en spraak en cybercrime.

Wat betreft de operationele voorbereiding zijn al landelijke en regionale plannen en procedures aanwezig, o.a.:

- Het Nationaal Crisisplan Digitaal (NCP-Digitaal) is in 2020 opgeteld door de NCTV. Het plan beschrijft op hoofdlijnen de crisisaanpak op rijksniveau en de samenwerking en aansluiting met betrokken publieke en private partners en netwerken op internationaal en regionaal niveau. Het betreft een kaderstellend en overkoepelend plan voor de individuele, meer operationeel uitgewerkte plannen en draaiboeken van de betrokken actoren en organisaties.
- Er wordt in landelijk en regionaal verband samengewerkt om te onderzoeken welke informatieproducten er nodig zijn voor de operationele uitvoering.
- In 2020 opgerichte VR-ISAC ondersteunt veiligheidsregio's bij het voorbereiden van en acteren op digitale verstoringen en draagt hiermee bij aan de versteviging van hun informatiepositie in het cyberdomein.

6 Verkeer en vervoer

6.1 Scenario overzicht

Ten behoeve van de capaciteiten analyse zijn de volgende scenario's meegenomen.

- Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein;
- Incident waterrecreatie - op groot water;
- Incident beroepsvaart;
- Incident op natuurijs;
- Incident wegverkeer.

6.2 Capaciteiteninventarisatie Verkeer en Vervoer

6.2.1 Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein

Voorkomen/ beperken

In het kader van risicobeheersing vindt er wat betreft een incident met een vliegtuig bij de Vliegbasis weinig afstemming plaats. Wel vindt er regelmatig afstemming plaats met de Vliegbasis en de veiligheidsregio in het kader van rampbestrijdingsplannen en procedures omtrent een dergelijk incident.

Bestrijden

Tijdens een dergelijk incident zullen er vele hulpdiensten opgeroepen worden van zowel defensie als andere hulpdiensten. In het rampbestrijdingsplan van de Vliegbasis zijn dergelijke scenario's uitgewerkt en voorziet in de juiste alarmering en opschaling. Diverse scenario's omtrent een incident met een vliegtuig wordt regelmatig geoefend. De capaciteit voor dit incident wordt als voldoende beschouwd.

6.2.2. Incident waterrecreatie - op groot water

Voorkomen/beperken

De Veiligheidsregio tracht door middel van risicocommunicatie het bewustzijn van mensen te verhogen op de gevolgen van een dergelijk incident. De capaciteiten hiervoor zijn voldoende.

Bestrijden

Doordat veel watersporters goed is voorbereid en weet wat hij/zij moet doen in dit soort situaties is de capaciteit van de hulpdiensten voor dit scenario voldoende. Veel watersporters zullen elkaar de helpende hand toesteken en ook de capaciteit van de jachthavens kan worden verhoogd op dit soort momenten.

In het kader van de incidentbestrijding zijn een aantal plannen beschikbaar, zoals Waterrand en de Samenwerkingsregeling Incidentbestrijding IJselmeergebied (Samij) waar de veiligheidsregio bij is aangesloten. Daarnaast het Incidentbestrijdingsplan Hoofdvaarwegen. Ook zijn er diverse samenwerkingsverbanden in dit kader en wordt er regelmatig (multidisciplinair) geoefend.

Kijkende naar de capaciteiten heeft Veiligheidsregio Fryslân 2 duikteams en 10 oppervlakteredteams tot haar beschikking. Tevens beschikt de politieorganisatie ook over meerdere vaartuigen die de hulpverlening op het water kunnen verzorgen. Tot slot zijn bij de incidentbestrijding op de meren en vaarwegen in zuidwest Fryslân naast publieke ook private hulpverleners actief. Deze Professionele Watersportondernemers (PWO'ers) werken in de watersport of daaraan gerelateerde bedrijven. Zij zijn erg bekend op de Friese wateren en worden bij Prio1 incidenten op het water ook gealarmeerd om hulp te kunnen verlenen. De kracht van de PWO'ers is hun snelle opkomsttijd: vaak zijn zij als eerste ter plaatse, nog voor de andere hulpdiensten.

6.2.3. Incident beroepsvaart

Voorkomen/beperken

In het kader van risicobeheersing worden er door de Veiligheidsregio weinig activiteiten ontplooid. Wetgeving om de veiligheid van passagiers te waarborgen voert terug op de Binnenvaart wet en regels omtrent bemanning en certificering van schepen en installaties.

Bestrijden

De capaciteit van de hulpdiensten om dit scenario aan te kunnen is onvoldoende. Deze is namelijk niet vergelijkbaar

met een scenario op het binnenwater. Van een inzet van brandweerduikers, oppervlakteredteams en PWO-ers is op dit soort water namelijk niet sprake. Mede daarom wordt er bovenregionaal volop samengewerkt met buurregio's en andere partners, zoals Rijkswaterstaat en de Kustwacht, om de voorbereiding op een dergelijk incident te optimaliseren.

Het grootste struikelblok in de crisisbeheersing vormt onder andere het plotselinge aanbod van hulpbehoevende personen en gewonden. Naarmate het scenario vordert zal het vervoer van gewonden naar ziekenhuizen (buiten de regio) steeds langer duren.

6.2.4. Incident op natuurijs

Voorkomen/ beperken

Bij reguliere schaatssituaties is er voor dit onderwerp weinig aandacht in het kader van risicobeheersing. Wel wordt er, gedurende koude perioden, risicocommunicatie gestart wanneer het natuurijs nog niet dik genoeg is om veilig op te kunnen schaatsen. De capaciteiten hiervoor zijn voldoende.

Bij schaatstochten waar een evenementenvergunning ten grondslag ligt is betrokkenheid van de hulpdiensten in het adviseringsproces geborgd. Bij een Elfstedentocht wordt het kazerneren van duikteams en het invliegen van duikers met behulp van een helikopter in de planvormingsfase meegenomen en overwogen.

Bestrijden

Voor dit scenario zijn in de verschillende waterplannen paragrafen uitgewerkt. Het totaaloverzicht in het kader van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van instanties bij dit scenario ontbreekt.

Voor een oppervlakteredding is de capaciteit binnen de regio voldoende. In Fryslân zijn 10 oppervlakteredteams aanwezig en slachtoffers zijn relatief snel gevonden, omdat ze zich aan de oppervlakte bevinden.

Voor een duikinzet is de capaciteit bij meerdere onderwaterslachtoffers te weinig. In Fryslân zijn 2 duikteams inzetbaar, elk met 1 duiker die een inzet doet. Voor een inzet met meer dan 2 duikteams moet ondersteuning vanuit andere veiligheidsregio's komen. Daarnaast is bereikbaarheid een groot knelpunt, omdat duikteams te maken hebben met het uitladen van veel materiaal en dit verplaatst moet worden naar het midden van het meer. Dit is een beste uitdaging, gezien de afstand, de hoeveelheid materiaal en het gewicht van de duikuitrusting. Dit in het verlengde leggende dat het ijs rondom de drenkelingen onbetrouwbaar is.

6.2.5 Incident wegverkeer

Voorkomen/beperken

Ten aanzien van de risicobeheersing op (grootschalige) incidenten wordt door de veiligheidsregio weinig aan risicobeheersing gedaan. Wel is er in het incidentrisicoprofiel van Brandweer Fryslân aandacht voor het risico op verkeersongevallen. Deze biedt input ten aanzien van het plaatsen van brandweervoertuigen.

In de afgelopen jaren zijn er in Friesland diverse grote projecten geweest ten aanzien van de snelwegen. Deze projecten hebben bijgedragen aan de verkeersveiligheid op de Friese auto- en snelwegen. Hierbij valt te denken aan het weghalen van de rotonde bij Joure, het aanleggen van de nieuwe N31 bij Harlingen en het aanleggen van de Centrale As van de A7 naar Dokkum.

Bestrijden

Kijkende naar de capaciteiten heeft Veiligheidsregio Fryslân voldoende capaciteit om dergelijke scenario's te bestrijden. De brandweer beschikt over 5 voertuigen die speciaal zijn uitgerust op technische hulpverlening. Partijen als Rijkswaterstaat beschikken ook over voldoende capaciteit hieromtrent.

- Het nieuwe opgerichte Crisisinformatiecentrum (CIC) van Rijkswaterstaat heeft de belangrijke taak in de monitoring van de situatie op de netwerken van Rijkswaterstaat en de buitenwereld. Dankzij die monitoring kan het CIC bij (dreigende) incidenten de crisisorganisatie proactief informeren.

7 Gezondheid

7.1 Scenario overzicht

Ten behoeve van de capaciteiten analyse zijn de volgende scenario's meegenomen.

- Bestemmingsgevaar
- Dierziekten
- Ziektegolf

7.2 Capaciteiteninventarisatie Gezondheid

7.2.1 Besmettingsgevaar

Voorkomen/beperken

Ten aanzien van het voorkomen van dergelijke incidenten en het beperken van mogelijke effecten wordt veel gedaan in Friesland. Hierbij valt te denken aan de toetsende en adviserende rol die de Veiligheidsregio vervult in het kader van vergunningverlening. Daarnaast wordt veel aandacht besteed aan voorlichting en risicocommunicatie ten aanzien van dergelijke incidenten.

Bestrijden

De ontsmettingscapaciteit van de Veiligheidsregio is voor dergelijke incidenten echter beperkt, waardoor het mogelijk lang duurt om grote groepen mensen te evacueren en ontsmetten.

7.2.2. Dierziekten

Voorkomen/beperken

De voorbereidingen op een besmettelijke dierziekte zijn landelijk belegd. Het ministerie van LNV doet actief aan opsporen van besmettingen om erger te voorkomen. De bestrijding van een besmettelijke dierziekte is een taak van de NVWA (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit). De NVWA werkt op dit vlak samen met het Centraal Veterinair Instituut (CVI), de Ministeries voor Volksgezondheid en Economische Zaken en de Gezondheidsdienst voor Dieren. Voorbereidingen vanuit de Veiligheidsregio zijn op dit aspect zeer beperkt.

Bestrijden

Wat betreft de operationele voorbereiding zijn al landelijke plannen en procedures aanwezig, o.a.:

- Er is een samenwerkingsprotocol opgesteld door NVWA waarin staat beschreven hoe de NVWA, de GGD, het RIVM en de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) samenwerken bij de regionale bestrijding en preventie van zoönosen en voedselgerelateerde infecties/intoxicaties.
- Op regionaal niveau wordt het netwerk met betrokken partners in kaart gebracht en onderhouden zodat er tijdig geanticipeerd kan worden op uitbraken van besmettelijke dierziekten.

7.2.3. Ziektegolf

Voorkomen/beperken

In 2012 is de Wet Publieke Gezondheid aangepast van kracht. Herin wordt aandacht besteed aan onder meer quarantaine en opvang tijdens een grootschalige ziekte uitbraak. De directe uitvoering van de wet ligt in eerste instantie bij de GGD. Een aandachtspunt hierin zijn zogenaamde continuïteitsplannen die de continuïteit van zorg en anders instellingen moet garanderen.

Bestrijden

De veiligheidsregio verzamelt de uitkomsten van de evaluaties van de Corona/COVID-19 crisis. De evaluaties en de verwachte verbeterpunten blijven de nodige aandacht vergen. De verbeterpunten uit deze evaluaties worden geïmplementeerd in werkwijze van de crisisorganisatie, het versterken van de informatiepositie en meegenomen in het vakbekwaamheidsprogramma van onze crisisfunctionarissen.

8 Sociaal maatschappelijke omgeving

8.1. Scenario overzicht

Ten behoeve van de capaciteiten analyse zijn de volgende scenario's meegenomen.

- Paniek groot evenement
- Rellen rondom demonstraties of manifestaties
- Terreuraanslag/ extreem geweld
- Persoon met verward gedrag

8.2. Capaciteiteninventarisatie Sociaal maatschappelijke omgeving

8.2.1. Paniek groot evenement

Voorkomen/beperken
Preventief wordt door de Veiligheidsregio inspanning gepleegd in de vorm van veiligheidsadviezen ten aanzien van evenementenvergunningen (groot en zeer groot).

Bestrijden
Een incident zoals in dit scenario beschreven is voor de verschillende hulpdiensten goed behapbaar. Een belangrijk aspect hierin is de doorvertaling van informatie uit vergunningen en aanvragen in repressieve aspecten.

8.2.2. Rellen rondom demonstraties of manifestaties

Voorkomen/ beperken
Wanneer een demonstratie via de officiële weg wordt aangemeld bij de gemeente is er zicht op wat er gaat gebeuren. Eventueel is het aan de burgemeester om een demonstratie te weigeren of een locatie aan te wijzen om deze tot uitvoering te brengen. In deze wordt er samengewerkt met de politie om e.e.a. voor te bereiden. Demonstraties en rellen als benoemd in de scenariobeschrijving komen spontaan op. De politie probeert in het voortraject signalen af te vangen van onder andere sociale media, hiervoor wordt bijvoorbeeld gebruik gemaakt van het Real Time Intelligence Centre (RTIC).

Bestrijden
De operationele capaciteit wordt als voldoende ingeschat voor dit scenario. De politie beschikt over de capaciteit om in te zetten wanneer er spontaan rellen ontstaan met onder andere de mobiele eenheid. Hierbij kan het zijn dat de politie collega's uit andere provincies/ regio's vraagt ter ondersteuning.

8.2.3. Terreur aanslag

Voorkomen/ beperken
Binnen de politieorganisatie heeft dit scenario de nodige aandacht gekregen de laatste jaren. Dit heeft er bijvoorbeeld toe geleid dat de politie internet en social media scant op mogelijke dreigingen. Het scannen van Twitter leidt dagelijks tot het natrekken van tientallen tot honderden Tweets.

Op het moment van schrijven worden er in landelijk verband multidisciplinaire voorbereidingen in gang gezet in het kader van terrorisme gevolgbestrijding. Voor dit soort type incidenten bestaat er een hele andere voorbereiding en protocollering dan andere incidenten. Veiligheidsregio's krijgen hier mogelijk een grotere rol in.

Bestrijden
Een ander punt van aandacht in de crisisbeheersing is de bereikbaarheid van de Waddeneilanden. In het geval dat een goed voorbereide schutter zijn actie plant op een van de eilanden zijn de eenheden die daar ter plaatse zijn mogelijk enkele uren op zichzelf aangewezen.

8.2.4. Persoon met verward gedrag

Voorkomen/beperken

Preventie en signalering bij personen met verward gedrag wordt gedaan door middel van wijk- en gebiedsteams van de gemeenten. Ook andere actoren in de zorg hebben een signalerende functie met betrekking tot bestaande cliënten. Waar mogelijk lost het team zelf de melding op, de inzet van de GGD en de escalatiepool van het veiligheidshuis is hierbij ook mogelijk.

Wanneer er een melding binnenkomt van een persoon met verward gedrag zijn onder andere de Gemeentelijke Gezondheidszorg (GGZ), Sociaal Domein Fryslân en de Politie actoren die zich hier mee bezig houden. De Friese gemeentes zijn leidend in deze en dienen een beoordelingslocatie te hebben, op dit moment wordt dat in werking gezet door Sociaal Domein Fryslân. De GGZ beoordeelt de personen met verward gedrag hier in en zorgt voor een eventueel vervolgtraject bij de juiste organisatie. Het Sociaal Domein Fryslân heeft een ‘sluitende’ aanpak personen met verward gedrag opgesteld die middels stappen via de juiste financiering, wet & regelgeving en ketenpartners een persoon met verward gedrag begeleidt.

Bestrijden

Integrale Aanpak ter Voorkoming van Escalatie is een opschalingsmodel. De werkwijze geeft helderheid over regie en verantwoordelijkheden in casuïstiek dat zich speelt op het snijvlak van zorg en veiligheid. Het doel van AVE is het voorkómen van een dreigend escalerende situatie, het beperken en beëindigen van een escalerende situatie en het doorbreken van de stagnerende samenwerking tussen betrokken partijen.

Structureel wordt er overlegd met de partners en zijn er oefeningen geweest met het onderwerp personen met verward gedrag en het AVE model.

9 Conclusie

De inventarisatie van de capaciteiten laat zien dat de veiligheidsregio samen met diverse partners op de meeste scenario's goed zijn voorbereid qua voorkomen en beperken van de diverse scenario's. De getroffen maatregelen op de scenario's zit hem met name in fysieke maatregelen, advisering tijdens vergunningverlening en het in gezamenlijkheid opstellen van diverse planvorming als rampbestrijdingsplannen. Enkele scenario's kunnen op het gebied van voorkomen/beperken nog aandacht krijgen. Een belangrijk scenario hierin is uitval data/spraak.
Aan de bestrijdingskant van de scenario's valt te zien dat de veiligheidsregio met diverse partners op meer scenario's minder goed voorbereid is. Dit zit hem met name in de grotere scenario's waarbij veel bijstand uit andere regio's benodigd is of de effecten dermate groot zijn dat dit lange tijd duurt om te normaliseren. De scenario's Natuurbrand en Incident beroepsvaart hebben het nadeel dat er hoge opkomsttijden gelden richting de Friese Waddeneilanden.
Hieronder is een overzicht gemaakt waarin wordt benoemd of we 'voldoende' of 'onvoldoende' voorbereid zijn op het voorkomen/beperken en het bestrijden van het desbetreffende scenario. Dit overzicht kan gebruikt worden om beleidskeuzes te maken in het beleidsplan veiligheid.

Natuurlijke Omgeving		
Scenario	**Voorkomen/ beperken**	**Bestrijden**
Overstroming vanuit zee – dijkdoorbraak vaste land	Voldoende	Onvoldoende
Overstroming vanuit zee – dijkdoorbraak Waddeneiland	Voldoende	Onvoldoende
Overstroming vanuit zee – defecte sluis Harlingen	Voldoende	Onvoldoende
Overstroming polder – bezwijken polderdijk	Voldoende	Onvoldoende
Natuurbrand	Voldoende	Onvoldoende
Koudegolf	Voldoende	Voldoende
Hittegolf	Voldoende	Voldoende

Gebouwde Omgeving		
Scenario	**Voorkomen/ beperken**	**Bestrijden**
Brand in kwetsbaar object	Voldoende	Voldoende
Brand bij evenement in gebouw	Voldoende	Voldoende
Brand in dichte binnenstad	Voldoende	Voldoende

Technologische Omgeving		
Scenario	**Voorkomen/ beperken**	**Bestrijden**
Explosie stationaire inrichting	Voldoende	Voldoende
Toxisch incident inrichting	Voldoende	Voldoende
Vervuiling Waddenzee	Voldoende	Onvoldoende

Vitale infrastructuur en voorzieningen		
Scenario	**Voorkomen/ beperken**	**Bestrijden**
Uitval gasvoorziening	Voldoende	Voldoende
Uitval elektriciteitsvoorziening	Voldoende	Voldoende
Verontreiniging drinkwater	Voldoende	Voldoende
Uitval waterzuivering	Voldoende	Voldoende
Uitval spraak- en datacommunicatie	Onvoldoende	Onvoldoende

Verkeer en Vervoer		
Scenario	**Voorkomen/ beperken**	**Bestrijden**
Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein	Voldoende	Voldoende
Incident waterrecreatie - op groot water	Voldoende	Voldoende
Incident beroepsvaart	Onvoldoende	Onvoldoende
Incident op natuurijs	Voldoende	Voldoende
Incident wegverkeer	Voldoende	Voldoende

Gezondheid		
Scenario	**Voorkomen/ beperken**	**Bestrijden**
Bestemmingsgevaar	Voldoende	Onvoldoende
Dierziekten	Voldoende	Voldoende
Ziektegolf	Voldoende	Onvoldoende

Maatschappelijke omgeving		
Scenario	**Voorkomen/ beperken**	**Bestrijden**
Paniek groot evenement	Voldoende	Voldoende
Rellen rondom demonstraties of manifestaties	Voldoende	Voldoende
Terreur aanslag	Voldoende	Voldoende
Persoon verward gedrag	Voldoende	Voldoende